

zaradi tega še ni treba v čisto drugem kraju nove šole staviti. Tega tudi postava ne dovoli. Šolska oblast bode že morala sama skrbeti, da se v Št. Petru šolsko poslopje razširi; ni ji treba zaradi tega te šole razdeliti. Kaj bi pa bil nasledek, ako bi se Št. Peterska šola razdelila in v Orehovcih nova šola stavila? Najprej bi to povzročilo nepotrebne dvojne stroške. Nikar ne mislite, da bode šulverein, kakor vam bo Bračko pravil, svoj denar zastonj iz rok dal. Sicer ima šulverein precej premoženja, ker ga Prusi podpirajo; a toliko ga vendar nima, da bi ga Bračku na ljubo za novo šolo daroval in da ga o svojem času ne bode z obrestni vred nazaj tirjal. Saj veste, da je »Šenk« že davno umrl. Torej na dve strani bi treba bilo plačevati, ako bi se v Orehovcih nova šola zidala. Kakšen hasek pa bi imeli mi od tega? Prav nobenega, nego le škodo. Znano je, da je iz starih časov sem, odkar se šole zidajo, šola vedno blizu cerkve. In tako je prav. Vzgoja, katero deca v šoli dobi, naj se še v cerkvi dopolni. A kje bodo orehovski šolarji svojo cerkev imeli? Mari jim bo prerok v svojem gradu kako kapelico zidal? Nada je po naših postavah v vsaki šoli prva in glavna stvar veronauk. A kje se pa bode katehet dobil, ki bo hotel v šulvereinski brezverski šoli podučevati? K temu se noben duhovnik ne more siliti. In če bi hotel kdo veronauk prevzeti, ali bo zastonj gazil dvakrat na teden v prerokovo vas? Tega ne more nikdo zahtevati. Tudi katehet bi torej dvojne stroške povzročil; brez kateheta in veronauka pa se šola ne more dovoliti in tudi nič ni vredna. Kako bi pa v orehovski šoli bilo z ostalim podukom? Tako, da se Bogu usmili! Dandanes se vedno tožuje, da je premalo učiteljev. Kje pa se bo našel potem učitelj, ki se bo v Orehovcih hotel naseliti? K večjemu kak pijanec in kvartač, ali pridnega učitelja orehovska šola gotovo ne bi nikoli imela. Kakoršen učitelj, takšen pa bi bil tudi poduk. Čednosti, npravnosti in pa lepega obnašanja bi se otrok ne mogel naučiti. Deca bi morala tam na samoti, kjer tudi izvan šole nima pravega nadzorstva, popolnoma zdivjati. Šola bi ne mogla biti večrazredna, kajti za več razredov bi se ne spravilo dosti otrok. Morala bi imeti samo jeden razred in v tem jednem razredu bi s časom bili vsi učenci, začetniki, mlajši in starejši, združeni. Kakšen »meškulanc« iz tega nastane, je vsakemu jasno. Vrh vsega tega pa bi bila nova šola še »šulvereinska«, to je brezbožna in nemčurska. Tako bi se v njej deci iz srca trgali najdražji svetinji, katere jim je mati v prvih nežnih letih vsadila, namreč vera in materni jezik. Stariši, ali zamorete svojo deco takej šoli izročiti? Nikdar! To vam mora prepovedovati vaša vest, vaše srce. Brez vašega privolenja se Bračkovi nameni ne bodo uresničili. Če se vam bode torej prerok s sladkimi besedami prililoval, pokažite mu vrata in mu zakličite: Spravi se prerok, ti le hočeš svoj dobiček!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

»Blagor zakonskima, ki sta pohlevnega in krotkega srca oba ter potrpežljivo nosita butaro eden drugemu in si rada prizanašata, kakor Bog nam vsem prizanaša. Kakor dva angelja bota mirno in srečno skupaj živela. Ali gorje ženi, ki jezljivega in trdosrčnega moža ima! V dno pekla jo bo zaklel, hujše kakor živino bo ravnal z njo, z ženo bo hišo pometal. Gorje pa tudi možu, ki pikro, hudo, jezično ženo ima. Kakor klopotec

na vetru, bo noč in dan v hiši regljala; ne storil, ne stopil — še dihnil ji mož prav ne bo. Še angelju bi pri njej potrpežljivosti zmanjkalo«....

»Kako se pa po hišah godi, kjer gospodar in gospodinja svojih opravil ne zastopita... Ne ve ona nič, ni on tudi nič. Ona ima vse na robe v hiši in kuhinji, on vse narobe pri živini in na polju. Ne ve ona kedaj, kako in kam se katera reč spravi, kedaj se potrebuje, za kaj je dobra; ne ve on, kedaj in kako se to ali uno stori; sploh nobeno delo o pravem času storjeno ni. Če prodaja, bo goljufan, če kupuje, bo spet goljufan; z eno besedo, kakor pesen od bedastega kmeta poje: on je povsod Boštjan — goljufan«....

»Nevarna je v zakonu tudi zapravljivost. Gorje hiši, ki gospodarja igravca ima! Za nobeno delo ne bo. Raztrgani bodo otroci hodili, krvave solze bo točila nesrečna žena; vendar poprej jenjal ne bo, dokler se mu beraška palica v roke podala ne bo. Gorje hiši, ki gospodarja pijanca ima! Še soli ženi ne kupi, dokler sam po krémah dobro živi. Druge po krémah napaja, doma pa otroci od glada vriščiyo. Druga ženi ne privoščijo, kakor glavo, polno skrbi in objokane oči. Že poprej zapije, kakor pridela, in kar se na trti cveti, že več njegovo ni. Gorje hiši, ki gospodarja bahača ima! Koder hodi, se baha; s polnimi rokami denar izmetava in prilizavcem kupuje piti, dolgovi pa rastejo, kakor mah na strehi, vendar ne jenja poprej, dokler se mu ne zgodi, kar pregovor veli: bahač — berač. — Toda ženska zapravljivost večidel se moško prekosi. Gorje hiši, ki razvajeno gospodinja ima. Možu bo kuhala v oblicih krompir, sama pa na tihem od hiše prodaja in pije kofe. Gorje hiši, ki gospodinja pijanko ima! Grše reči solnce ne obsije, ko pijano žensko. Gorje hiši, ki gospodinja gizdavo in prevzetno ima! Dvakrat več bo v štacuno znosila, kakor oba prigospodarita. Na pol po gosposko se bo nosila, pa tudi po gosposko ne bo nič delala«....

Tako priljudno torej pridiguje Kosar o reči, o kateri ni lahko govoriti, zlasti težko pa še za mladega in neskušanega duhovnika. Kosar vidi ljudem v srce in čuti sam vse potrebe ljudstva. Ni se torej čuditi, da se je ljudstva kar trlo pri njegovih pridigah: ovce so hitro spoznale glas dobrega pastirja. »Nikdo se ni mogel ustavljati njegovi besedi in ljubezni njegovi«, tako še zdaj govoré v Poličanah stari ljudje.

Kosar bil je pa tudi ljubljenev vseh otrok v župniji. Otroci so se ga držali, kakor bučelice cveta, in so prijazni in bogoljubni nauk pili iz njegovih ust. Če jih je karal, storil je Kosar to tako, da ni bilo nikdar ljubezni na kvar. Nek učenec pri molitvi ni sklenil ročice, kakor je treba, in kateket ga posvari, rekoč: »Poskusi vendar, znaš-li tudi ti tako lepo ročice skleniti kakor tvoj sosed«. To učenec — zdaj star mož — še zdaj pomni. Svaritev v ljubezni je kakor trpkí sad, kuhan v sladkorju, ohrani se dolgo časa.

Kosar bil pa je tudi vnet za časni in večni blagor drobnih svojih otrok. Nujno opominja stariši na njih dolžnosti in jim v posebnih govorih daje zlate nauke o telesni in duhovni izreji otrok. Tukaj nahajamo zdrave misli in jedernate stavke, kakor bi govorile bukke prigovorov same. Naj jih nekoliko zabiležimo.

»Nobeni stariši si šibe ne želijo, akoravno si jo mnogi po svoji nespameti in zanikernosti sami spletajo, katera jih bo enkrat tepla do belih kostij. — Kakoršna zemlja, takošno drevo. — Dokler je voda zastonj in metla tudi veliko ne velja, je snaga še vedno dober kup. Če si šestkrat na dan lice ali roke umažeš, si jih tudi šestkrat na dan zopet umij. — Drevo, katero je rastlo za vetrom, huda burja rada ulomi; ali drevesce, ki je na veternem kraju rastlo, se hrabro ustavlja tudi hudim vetrovom. — Pridna roka se tudi nesreče ne

nstraši. — Lenuh, ali krade, ali tudi strada raj, kakor da bi za delo prijel. — Delavnost ohrani zdravo dušo in telo. — Surovost je otrokom povsodi na poti in jim vrata zapira; priljudnost pa njim povsodi vrata in srca odpira. — Lahko se bodo vaši otroci boljšega kruha privadili, ali težko se bodo slabega navadili, če so od vas dobrega vajeni. — Zdaj ti sam piješ in svojega sinka piti učiš; ali prišla bodo leta, da boš slab in star in vina potreben, toda takrat bo nosil sin ali hči od hrama ključ, in tebi, potrebnemu požirka, privoščila ne bota, ampak v svoji pijanosti te bota treznega in solznega skozi vrata suvala. — Ni je rožice čez vijolico, ni je čednosti čez ponižnost. — Od gizdosti v nečistost je le ena sama stopinja.¹⁾ — Sicer bi pa morali vse te govore do pičice prepisati, če jih hočemo po vrednosti opisati.

Kosar bil je za svoje župljane res pravi špirituval. »Jaz vas povabim, ljubi farani, za prihodnji štiridesetdanski post na duhovne vaje. — O da bi vas le za dva ali tri dni mogel okoli sebe zbrati, da bi ničesar drugega ne delali, kakor pred Bogom najimennitnejše resnice sv. vere premišljevali. — Ker pa to niti meni, niti vam mogoče ni, želim pa vsaj, toliko storiti, kolikor je v naših okoliščinah storiti moči, in vam v tekočih pridigah od danes noter do velike noči ravno tiste resnice razlagati, kakor jih cerkev pri duhovnih vajah premišljevali priporoča.« —

V Poličanski fari vzbujalo se je novo duhovno življenje, kakor se prebujala zemlja, če jej vroči žarki pomladanskega solnca začno gibati otrpelo telo. Na leci si Kosar srca pridobiva, v spovednici jih potem opira v krvi Jagnjeta, a v šoli pripravlja si nadepolno drevnico, in tako se kaže povsod sad uspešnega njegovega pastirskega delovanja.

Nova ura je torej dobro šla in lepo kazala, ko jo nenadoma ustavi prst božje previdnosti. Zgodilo se je pa to na velikonočni ponedeljek leta 1848. Istega leta je bila pozno Velika noč (23. aprila), in pomladansko solnce je že precej živo pripekalo na hrbet pobožnih romarjev, ki so od vseh strani prihajali k podružnici Matere božje na Ljubečno. V kreber stopa precej naglo tudi mladi Poličanski kaplan, da ondi opravi božjo službo. Dasiravno bolj suh gospod, vendar se od časa do časa odkriva ter briše pot s čela. Znoja bilo je krivo — kakor smo že rekli — nekaj solnce, nekaj visoki in strmi breg, več pa še gorečnost Marijinega služabnika, ki mu ni pustila počasi hoditi, nego kakor je nekaj Marija jadrno šla na gore pozdravljat Elizabete, tako je danes Marijin sin brzo hodil na breg, da Marijo ponižno pozdravi ter oznanjuje čast in slavo ljube — Ljubečne Matere božje.

Ljubečna Marija slovi daleč na okoli in verni kristjani se radi zatekajo v njeno obrambo. Starodavna cerkva na prijaznem bregu je vselej prenapolnjena, kolikokrat se tamo opravlja božja služba. Zlasti pa zdaj radi prihajajo Poličanski sosedji na Ljubečno, ko je g. župnik²⁾ Marijino cerkvico popolnoma prenovil. Goropadno je, da milostna podoba Matere božje tukaj ni na velikem oltarju, nego na oltarju pod zvonikom pri velikih vratih.

Gospodarske stvari.

Obdelovanje vinogradov.

Slovenec se veseli goda sv. Martina iz trojnega uzroka. Ta svetnik je naš rojak, ter nam to spričuje,

¹⁾ Drobšt. 1852, str. 20.

²⁾ Ivan Lenart.

da je Bog tudi za zaničevanega Slovenca nebesa pripravil. Drugič zato, ker ima ta svetnik lepega belca, kakoršnega si želi vsak gospodar, kar je, žaliče, vedno le redkejša prikazen, in malo je kmetov, ki bi bili »na konju«. Svetega Martina se pa posestnik tudi zato veseli, ker je on krstnik vina, ter mu da ime: čvičkar, ali pa dobra kapljica. Letos mu je dal lep primek — zlata kapljica: pa samo, da nam je krščevanje prenapro pravil, ker našel je v kleti le malo polovnjakov; tedaj mu ne bo treba pripreža dajati, kakor nekaj v starih časih, ko so vozniki vino vozili od Terezinega daleč čez Martinovo, po stezi pokali, pili in peli: Konjički skrebljajo — In voz'jo težko, — Ker vince peljajo, — Je močno sladkó!

Splošna pritožba vinogradnikov je: malo, malo; komaj polovico od lanskega smo pridelali! V starih časih so posestniki imeli polne pivnice vina tako, da jim je na jesen pomanjkavalo sodov in prostora. Zato so veselo popevali:

Preljuba vinska trta,
Je z brajdami podprta;
Po zimni spi,
Po leti cveti,
V jeseni sode nataka.

Mi pa v praznih kletih žalujemo, ker nam ljuba vinska trta le samo: »V jeseni sode namaka.«

Različni so uzroki pičlega nabora. Vse vremenske nezgode ali uime danes na stran pustim, in omenim le samo eden uzrok, zakaj da mnogoteri kmetje od leta do leta vedno manje mošta nažmikajo. Ta uzrok leži v tvoji gorici in imenuje se: Rejava! Ali se grozdje bere s trnja, z oseta, praprota in mežnarce, ki v tvoji gorici na velikih plehavih raste? Kjer ni trsa, tudi grozda ne bo. K obilnejšemu naboru torej treba te prazne prostore iz gorice odpraviti, ali s trsjem napolniti; kar se na dvojni način more zgoditi.

Rejave odpraviš: 1. z grobanjem. Nekateri viničarji nečejo grobati ali prelagati, ker jim je premudno delo ali premali zaslužek. Zato imajo različne izgovore, s katerimi nevednega gospodarja preslepijo; rozge porazejo in skurijo, gorica pa vidoma peša. Le tri leta ti je treba grobanje opustiti, pa boš to zamudo težko kedaj več popravil. Ako tedaj vidiš, da ima trs poleg take rejave tri ali štiri dolge rozge, ali da imata dva trsa štiri do šest lepih rozg, tedaj le napravi med njima jamo ter jih preloži ali pogrobaj. Tako dobiš šest mladih trsov, ki ti bodo takoj prvo leto rodili. Jama mora biti primerno globoka; dno še nekoliko razkrampaj, potem naloži celine ali gnoja in vrh še rodne zemlje, potem razpelji na vse kraje trsove rozge, nameči vejnika in vse lepo zakoplji. Ako je pa gorica bolj v ravnici, kjer se voda zbira ali zastaja, tam pa jamo napolni z vlago in trs na vrhu razpoloži, da ne bo v vodi prhnel; zato jo po grabicah izpelji. Viničarji namreč ugovarjajo, da voda v takih jamah trs ukonča, kar pa ni res, ako tako ravnaš, le za mudno delo jim ni. Ti pa po takem grobanju pri najmanjših potroških gorico najhitreje pogoščiš. Kar te delo več stane, prihraniš si pa pri vlagi. (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 24. novembra pri Sv. Marjeti na Pesnici in v Poličanah (svinjski sejem). Dne 26. novembra v Vildonu, na Ptuj in v Kaniži pri Ptuj. Dne 28. novembra v Imenem (svinjski sejem). Dne 29. novembra na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem). Dne 30. novembra v Svičini, pri Sv. Andražu v Slov. gor., v Rogatcu, na Bizeljskem, v Celju (tudi konjski sejem) in v Vržeju.